

LOD BILTEN

JAČANJE LOKALNE DEMOKRATIJE / DEMOKRACIJE

JULI / SRPANJ 2016

UVODNIK U SPECIJALNO IZDANJE LOD BILTENA

Poštovane čitateljke i poštovani čitatelji,

Pred vama je specijalni broj LOD biltena u kojem su sadržane sve važne informacije o projektu „Jačanje lokalne demokratije/demokracije - LOD“, a meni je pripala čast da za ovu priliku napišem uvodnu riječ o sedam uspješnih godina koje su iza nas.

Od kada je LOD projekat počeo sa radom 2009. godine, do današnjeg dana su se desile značajne promjene na polju saradnje između civilnog društva i lokalnih samouprava. Na lokalnom nivou taj progres je i najviše izražen, prvenstveno željom lokalnih vlasti da uredi odnose sa civilnim društvom, ali i prepoznavanjem potencijala koje organizacije civilnog društva (OCD) imaju kada je u pitanju pružanje usluga u lokalnim zajednicama, i njihov angažman u procesima planiranja i donošenja odluka.

Mogu naglasiti da je, proteklih godina, dosta truda uloženo kako bi se međusobno uvažavanje ova dva sektora poboljšalo i kreirali institucionalni i pravni mehanizmi za regulisanje njihovih međusobnih odnosa. Naime, mi smo kroz LOD projekat promovisali i Sporazum između jedinica lokalnih samouprava (JLS) i civilnog društva, koji je i razvijen na inicijativu OCD-a iz cijele zemlje. Kao naš oblik podrške mi smo ga usvojili i prihvatili kao jedan od osnovnih kriterija za učešće JLS u LOD projektu. Također, željeli smo da lokalne uprave pokažu inicijativu za učešće u ovom projektu i demonstriraju želju za rad sa civilnim društvom.

U Izvještaju o napretku Bosne i Hercegovine (BiH), koji priprema Evropska unija (EU), prepoznato je da je napravljen najveći napredak po pitanju saradnje sa civilnim društvom upravo na lokalnom nivou. Konkretno, kada smo 2009. godine počeli sa radom Sporazum je bio potpisan u skoro 40 JLS u BiH, dok se u međuvremenu taj broj popeo na više od 100. Pored toga, mi smo u 36 JLS institucionalizirali mehanizme za transparentno finansiranje OCD-a iz budžeta, što predstavlja važan pomak u prepoznavanju važnosti projektnog pristupa raspodjeli sredstava i uskla-

đivanju prioriteta javnih poziva za OCD sa stvarnim potrebama u zajednicama. Naime, ovim pristupom projektnog finansiranja, uz LOD metodologiju koju institucionaliziramo kroz naš rad, OCD djeluju kao agenti za pružanje usluga i sprovode lokalne razvojne strategije putem svojih projekata. To su prepoznali i građani i OCD, tako da smatram da je način razmišljanja značajno promijenjen, a nije izostala ni podrška ovim procesima na lokalnom nivou. Također, naš rad sa lokalnim upravama uključivao je i razvoj resursa lokalnih administracija s ciljem dobre pripreme javnih poziva, usklađivanja lokalnih prioriteta sa stvarnim potrebama u zajednicama i uključivanju OCD-a u donošenje odluka.

Danas, sedam godine kasnije, sve JLS u kojima smo djelovali imaju predstavnike civilnog društva u komisijama za evaluaciju koje sami biraju, dok se rezultati navedenih komisija javno objavljuju na web stranicama JLS. Projekti koji su odabrani za finansiranje redovno se prate putem monitoring alata i saradnja između OCD-a i JLS-a postaje više partnerska.

Mislim da smo uspjeli značajno promijeniti suprotstavljene stavove koji su dominirali od prije nekoliko godina, a koji su dijelili OCD i JLS na „mi i oni“. Međusobno uvažavanje i prepoznatljivost dobrih razvojnih projekata, te potencijala za pisanje projekata i korisnosti koje proizilaze iz partnerskog rada je postalo redovno u lokalnim zajednicama. Danas OCD i mnoge JLS u našoj zemlji zajednički rade na razvoju novih inicijativa te iznalaženju sredstava i iz drugih izvora. Lokalne samouprave redovno sufinansiraju projekte koje OCD dobivaju iz drugih izvora i tako ih pomažu.

Mislim da je na lokalnom nivou ovo omogućeno jer se načelnici i gradonačelnici susreću sa direktnim problemima građana, i to svakodnevno, bez obzira da li je to njihova odgovornost ili nije. Stoga, načelnici i gradonačelnici, zajedno sa svojim administracijama, uspostavljaju odnose kako bi omogućili građanima što bolje zadovoljenje potreba bilo da se radi o socijalnim, zdravstvenim, kulturnim, sportskim ili

nekim drugim potrebama. I tu je civilno društvo odličan partner.

Naša intervencija se postepeno širi i na više nivoje vlasti gdje ova tema dobiva na važnosti i posebno smo ponosni na rezultate koje smo ostvarili na nivou Federacije BiH i Republike Srpske kao dodatna vrijednost našoj projektnoj intervenciji. Naravno, svjesni smo da je riječ o složenom procesu, i da je potrebno vrijeme kako bi se sve interesne grupe složile, dale podršku, te razvili kapaciteti za pravilnu sprovedbu. Ovdje moram napomenuti da je LOD projekat uvijek imao veliku podršku Ministarstva pravde BiH, te da partneri za saradnju imamo na svim nivoima vlasti u zemlji. Neupitna je i podrška Delegacije EU u BiH koja je obezbijedila finansijska sredstva iz Instrumenta za predpristupnu pomoć za LOD projekat u kumulativnom iznosu od sedam miliona eura u sve četiri faze LOD projekta.

Lično me raduje da EU, kao donator i partner na LOD projektu, zajedno sa Razvojnim programom Ujedinjenih nacija (UNDP) nastavlja jačati odnose između lokalnih uprava i civilnog društva, kao i da postoji dobra saradnja s drugim intervencijama (TACSO, CBGI), a sve s ciljem daljeg jačanja uloge civilnog društva i njihovog učešća i na drugim nivoima vlasti.

Transparentno finansiranje OCD-a i LOD intervenciju potrebno je širiti, a implementacija ustrojenih mehanizama i svih odluka, na različitim nivoima vlasti, treba da se nastavi za šta je potrebna i snažna politička podrška za efikasno sprovođenje ovih procesa.

Radujem se godinama koje slijede i radu na jačanju lokalne demokratije i vjerujem da ćemo u narednom periodu imati priliku da i dalje zajedno s našim partnerima pišemo priče o uspjehu.

Samir Omerefendić,
voditelj projekta
„Jačanje lokalne demokratije/demokracije - LOD“

Sedam godina uspješne implementacije LOD projekta

Projekt finansira
Evropska unija

Ministarstvo pravde
Bosne i Hercegovine

UNDP
Empowered lives. Resilient nations.

50
YEARS

Ukupna vrijednost grant sredstava (KM)
9.502.342,38 KM

Vrijednost sredstava učešće JLS (KM)
1.094.097,61 KM

Broj OCD
243

Broj realizovanih OCD projekata
289

Ukupan broj korisnika
81.253

Broj partnerskih JLS
50

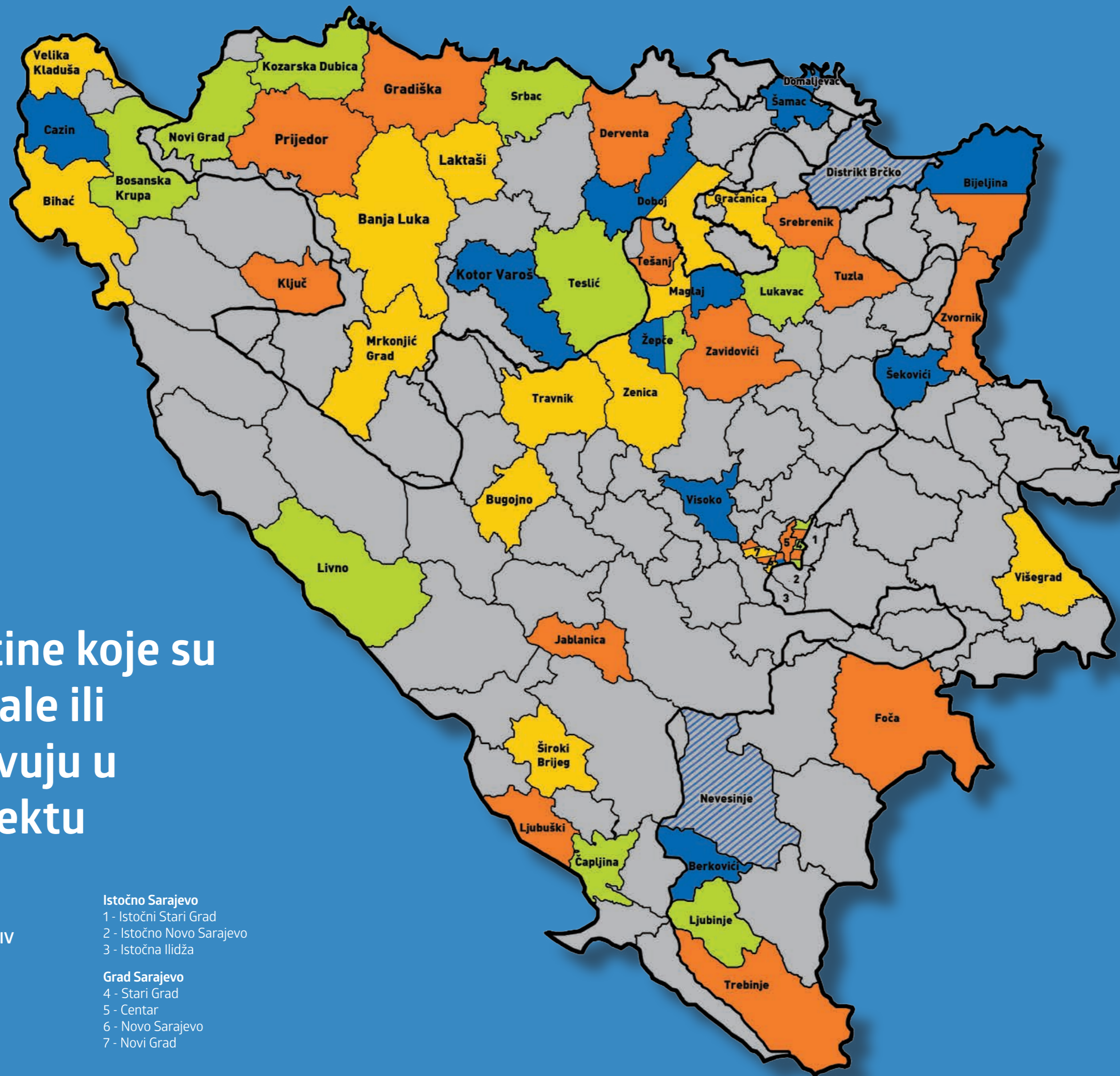
...e učesnike je obezbjedena neophodn

Da li je

LOD opštine koje su učestvovalale ili još učestvuju u LOD projektu

- LOD IV JLS
- Pridružene JLS LOD IV
- LOD III JLS
- LOD II JLS
- LOD I JLS

- Istočno Sarajevo**
 1 - Istočni Stari Grad
 2 - Istočno Novo Sarajevo
 3 - Istočna Ilidža
- Grad Sarajevo**
 4 - Stari Grad
 5 - Centar
 6 - Novo Sarajevo
 7 - Novi Grad

PREDSTAVLJAMO: GRAD BIJELJINA, OPĆINE NOVO SARAJEVO I TEŠANJ PRIMJERI DOBRE PRAKSE U LOD PROJEKTU

Mićić: Bilo bi dobro da se sve lokalne zajednice uključe u LOD projekat

Grad Bijeljina je, kao lokalna zajednica koja je bila ugroženo područje u velikim poplavama što su u maju 2014. zahvatile BiH, direktno izabran u LOD IV projekat. To je bio jedan dio odgovora EU na štete koje su zadesile BiH tokom poplava, a za ovu lokalnu zajednicu sa sjeveroistoka naše zemlje je to značilo drugo učešće u ovom projektu, jer su 2011. godine već učestvovali u projektu LOD II.

Ovog puta, Bijeljina se našla među jedinicama lokalne samouprave (JLS) koje su primjeri dobre prakse u realizaciji LOD projekta. Ono po čemu se Grad Bijeljina posebno izdvaja jeste činjenica da su u 2016. godini dodijelili značajna sredstva za sportska udruženja po LOD metodologiji. Ovo je bila bitna promjena kako za gradsku administraciju, tako i za sportska udruženja koja su naviknuta da direktno, na zahtjev, dobijaju sredstva za finansiranje svojih aktivnosti.

Značajni rezultati i bogato iskustvo u postavljanju boljih odnosa između lokalnih

vlasti i civilnog društva, samo su neki od razloga zbog kojih smo razgovarali s Mićićem, gradonačelnikom Bijeljine.

LOD Bilten: Možete li sa našim čitateljima podijeliti iskustva stečena kroz LOD projekat. Da li je učešće u LOD projektu poboljšalo rad gradske uprave i na koji način?

Mićić: Učešće u LOD projektu je djelimično poboljšalo rad gradske uprave samim tim što je veći broj saradnika i aktivista iz OCD-a prošao dobru obuku za pisanje projektnih prijedloga. Ostvarena je i značajna pomoć u materijalnom smislu kroz sanaciju objekata i realizaciju projekata OCD.

LOD Bilten: Koliko je realizovano projekata u toku LOD IV projekta?

Mićić: Realizovano je sedam projekata kandidovanih od strane OCD-a, i dva projekta po skraćenoj proceduri, koji se odnose na sanaciju objekata stradali u poplavama 2014. godine, a koji su od posebnog značaja. Zahvaljujući tim sanacijama institucije (mjesni uredi i domovi kulture) koje su bile ugrožene, nastavile su svoj nesmetan rad i pružanje kvalitetnih usluga stanovnicima.

LOD Bilten: Postoje li prednosti LOD projekta koje biste posebno izdvojili?

Mićić: Prednosti LOD projekta su prije svega na insistiranju kod utvrđivanja prioriteta, a koji su definisani i Strategijom razvoja Grada. Zatim, dobili smo mogućnost sagledavanja stanja u OCD-ima, njihovom kapacitetu za izradu i upravljanje projektnim aktivno-

stima, a više pažnje je posvećeno monitoringu realizacije projekata i izvještavanju od strane OCD-a što ranije nije bio slučaj.

LOD Bilten: Koja su bila Vaša očekivanja od ponovnog učešća u LOD projektu?

Mićić: S obzirom na to da je Grad Bijeljina, kao ugroženo područje u poplavama, direktno izabran za učešće u projektu LOD IV, nismo imali velika očekivanja, ali smo bili sretni što smo se našli među odabranim jedinicama lokalne samouprave. U konačnici smo zadovoljni i ostvarenim rezultatima.

LOD Bilten: Važan segment LOD projekta je i LOD metodologija. Kako je tekao proces usvajanja i da li je taj proces konkretno donio određena poboljšanja u radu gradske uprave?

Mićić: Proces usvajanja LOD metodologije je bio postupan. Zapravo, LOD metodologija je za nas bila neki vid korekcije, usklađivanje već postojećih mehanizama sa preporučenom metodologijom. Novi pristup je donio poboljšanja i to u smislu većeg procenta izdvajanja sredstava koja se dodjeljuju OCD-ima za projekte, u odnosu na dosadašnji nivo. Zahvaljujući novoj metodologiji povećane su mogućnosti svih zainteresovanih OCD-a da kandiduju svoje projekte.

LOD Bilten: Kada spominjete OCD, kakve su bile njihove reakcije nakon usvajanja LOD metodologije?

Mićić: Reakcije OCD-a na početku nisu bile najbolje, jer je nova metodologija od njih iziskivala veći angažman kod kreiranja projektnih prijedloga i ispunjavanja potrebne dokumentacije. Jednostavno, mnogi OCD-i

nisu imali kapacitete kako bi zadovoljili sve ono što se traži od njih, ali kroz obuke koje su organizovane upravo za njihovu bolju pripremu postignut je značajan napredak. Generalno posmatrajući, stvoren je bolji odnos između vlasti i OCD-a.

LOD Bilten: Nakon učešća u LOD projektu, da li možemo govoriti o nekim novostečnim pozitivnim iskustvima?

Mićić: U svakom slučaju, iskustva sa primjenom LOD metodologije su pozitivna, a to potvrđuju i rezultati sa terena. Smatramo da bi bilo dobro da se sve lokalne zajednice uključe u LOD projekat, jer iz ovakvih projekata zaista dobivamo mogućnost spoznati malo više, napraviti neke korekcije i prihvatiti jedinstven pristup i metodologiju raspodjele sredstava za OCD.

Koldžo: Ne može niko budžetska sredstva dobiti na „lijepo oči“!

Novo Sarajevo je u 2016. godini provela transparentan javni poziv za boračka udruženja po LOD metodologiji što je značajna novina u odnosu na način kako se ova udruženja finansiraju u drugim jedinicama lokalne samouprave i na višim nivoima vlasti.

Sve ovo je bio dovoljan povod da o realizaciji LOD projekta na području ove lokalne zajednice razgovaramo sa Nedžadom Koldžom, načelnikom Općine.

LOD Bilten: Da li je učešće u LOD projektu poboljšalo rad Općine i na koji način?

Koldžo: Mi smo se odlučili pristupiti LOD projektu iz razloga što smatramo da je ovaj projekat, ustvari, jedan vid reformi. Poznato je da reforme znaju biti bolne i teške, ali su nužne s obzirom da imamo velika budžetska rasipanja na svim nivoima. Vjerujemo da je učešće u LOD projektu zapravo prvi korak u stvaranju pravila igre koja trebaju pojačati čvrstu finansijsku disciplinu koju smo mi već uveli ranije.

LOD Bilten: Šta biste izdvojili kao najveće prednosti LOD projekta?

Koldžo: Prije svega, uvodi se transparentnost u saradnji sa OCD-ima. Ne finansira se postojanje udruženja, što je do sad bio često slučaj, zbog čega su neka udruženja

imala privilegovan status u odnosu na druga. Sva udruženja imaju ista prava, i upravo kroz LOD metodologiju omogućava im se da iskoriste ta prava, a u isto vrijeme da se ostvare društveni ciljevi.

LOD Bilten: Kako je tekao proces usvajanja LOD metodologije i da li je taj proces konkretno donio određena poboljšanja u radu Općine? Koje su prednosti ovakvog načina dodjele sredstava i šta znači za Općinu ovaj novi pristup?

Koldžo: Ranije smo vrlo često imali slučaj da udruženja apliciraju sa projektima koji uopće nemaju širi društveni značaj, ali zahvaljujući LOD metodologiji mi usmjeravamo pravac raspolaganja sredstvima, odnosno ostvarivanje zacrtanih društvenih ciljeva koji su, ili u skladu sa strategijom razvoja, ili drugim strateškim dokumentima same općine. Ono što je najvažnije finansira se isključivo projekat koji je u skladu sa standardima LOD metodologije. Tako da se prije same realizacije nekog projekta tačno zna kome je namijenjen, koji su njegovi ciljevi, na koji će način konkretno utjecati na poboljšanje situacije u lokalnoj zajednici i kako će se utrošiti dodjeljena sredstva. Ne može niko javna sredstva, odnosno budžetska sredstva, dobiti samo na lijepe oči!

LOD Bilten: Kakve su reakcije nakon usvajanja LOD metodologije bile kod OCD-a? iskoristiti za pisanje projekata i prema drugim donatorima.

Koldžo: Iskreno, prve reakcije mnogih su bile negativne. Vjerovatno su takve reakcije proistekle iz straha od uvođenja nekih novina koje će iziskivati dodatni napor udruženja pri apliciranju za sredstva. Međutim, nakon nekoliko sesija obuke koje smo proveli za OCD, pokazalo se u praksi da se od sektora civilnog društva ne traži nešto nemoguće i nešto što oni ne mogu ispuniti. Koliko su te obuke bile uspješne govori i podatak da su sve aplikacije koje su pristigle na javni poziv, dakle njih 18, bile u skladu sa LOD metodologijom i odobrene su za realizaciju. Osim toga, usvajanjem ove metodologije predstavnici OCD-a su stekli znanje koje mogu

LOD Bilten: Da li se općenito odnos sa OCD-ima poboljšao nakon usvajanja LOD metodologije i na koji način?

Koldžo: Mi smo i prije uključivanja u LOD projekat imali prilično dobar odnos s sektorom civilnog društva, a oni su kroz već pomenute obuke, ali i praksu, shvatili da usvajanjem LOD metodologije mogu samo dobiti, a nikako izgubiti. Standardi LOD metodologije su zaista poboljšali odnose na relaciji općina – sektor civilnog društva, i mislim da je ta transformacija kod nas prošla „bezbolno“, dok će lokalne zajednice koje nisu uključene u LOD projekat s tim reformama imati

problema. Ovo je iskorak u pravcu da čvrsta finansijska disciplina i pravilno planiranje u skladu sa važećim propisima doprinosi i kvalitetnijem radu Općine kao organa uprave, odnosno servisa građana, i da od toga koristi ima čitava društvena zajednica.

LOD Bilten: Da li će Općina nastaviti primjenjivati LOD metodologiju i nakon završetka LOD projekta?

Koldžo: LOD metodologija je usvojena i prihvaćena od općinskog vijeća kao standard, tako da će se svakako nastaviti primjenjivati u našem radu. Ona je zaživjela i u praksi, polučila je dobre rezultate na terenu, i vjerujemo da će njene prednosti uskoro osjetiti svi građani naše općine.

LOD Bilten: Smatrate li da bi se LOD metodologija trebala usvojiti i na višim nivoima vlasti i zbog čega?

Koldžo: Kao što sam već ranije rekao, naša iskustva sa LOD metodologijom su veoma pozitivna. To je postao standard našeg rada i vjerujem da bi se isti princip trebao primjeniti i na više nivoje vlasti. Pošto se radi o reformama, potpuno sam ubijeđen da će viši nivoi vlasti morati usvojiti procese rada po LOD metodologiji, jer samo na taj način možemo očekivati napredak u pregovorima za pristupanje članstvu u EU.

Huskić: Razvojem civilnog društva javni sektor dobiva aktivnije partnere u razvoju zajednice

Općina Tešanj svrstava se u red najrazvijenijih općina u BiH, a značajni pomaci u radu općinske administracije napravljeni su i kroz učešće u LOD projektu. Zanimljivo za

ovu jedinicu lokalne samouprave jeste podatak da je dva puta zaredom učestvovala u LOD projektu (u fazi LOD II i LOD III), i da su za svoj angažman u realizaciji dosadašnjih projektnih ciklusa ocijenjeni vrlo visokim ocjenama. O iskustvima koja su stekli i rezultatima koje su postigli razgovarali smo sa Suadom Huskićem, načelnikom Općine Tešanj.

LOD Bilten: Vaša Općina je u LOD projektu učestvovala u dvije faze projektnog ciklusa, koja su općenito vaša iskustva sa LOD metodologijom?

Huskić: Općina Tešanj je bez ikakvih dilema i razmišljanja prihvatila da sudjeluje u LOD projektu, jer smo prepoznali da je projekat

nosio mogućnosti poboljšanja saradnje sa sektorom civilnog društva, veće transparentnosti utroška javnih sredstava, bolju komunikaciju te na kraju razvijanje kapaciteta samih udruženja građana. Realizacijom projekta u kojem smo sudjelovali to se i ostvarilo. Ako je nekom možda i bilo nejasno ostvarenje ukupnih efekata, danas možemo reći da su ta pitanja ili dileme iza nas. Zadovoljni smo ostvarenim efektima, a „naučene lekcije“ općinske uprave i udruženja građana sada su sastavni dio naših znanja i iskustava. Iz iskustava koje imamo svakoj općini koja nema definisanu metodologiju preporučio bi definisanje metodologije koja se zasniva na projektnom pristupu i uređenju odnosa na ovakav način.

LOD Bilten: Da li je usvajanje LOD metodologije donijelo određena poboljšanja u radu općinske uprave i na koji način?

Huskić: Promjena u radu općinske uprave svakako je bilo. One se zasnivaju na drugačijim procesima i procedurama, na jasno utvrđenim kriterijima, definisanim obrascima, na usmjerenosti i ovog područja rada na ostvarenje strateških planova. Sada i oni koji nisu razumjeli u potpunosti odnose shvataju da svi dijelovi društva, uključujući i sektor civilnog društva, trebaju biti uključeni u realizaciju strateških dokumenata i ostvarenje zajedničke vizije lokalne samouprave.

LOD Bilten: Koje su prednosti ovakvog načina dodjele sredstava i šta znači za općinsku upravu ovakav pristup?

Huskić: Ovakav način dodjele sredstava omogućava općinskoj upravi mnogo. Prije svega, jasniju usmjerenost sektora civilnog društva u realizaciju strategije razvoja, tj. projekte koji su definisani strateškim planom. Time se ostvaruje sinergija javnog sektora sa civilnim društvom. Osim toga, povećava se transparentnost utroška budžetskih sredstava. LOD metodologija na ovaj način utiče na razvoj udruženja građana, jer su udruženja usmjerena na planske i projektne aktivnosti. Razvojem udruženja građana, javni sektor dobiva aktivnije partnere u razvoju zajednice i partnere na koje se može osloniti u korištenju sredstava EU.

LOD Bilten: Kakve su reakcije nakon usvajanja LOD metodologije bile kod OCD-a?

Huskić: Na prvo predstavljanje LOD metodologije predstavnici OCD-a su bili suzdržani i djelimično u strahu od nepoznatog. Međutim, nakon prvih javnih poziva i provođenja pristupa taj odnos se promijenio. U općini Tešanj više niko ne postavlja pitanje zašto ovakva metodologija, nego se svi spremaju i očekuju godišnji javni poziv, a ako ga propuste onda preuzimaju odgovornost za to.

LOD Bilten: Da li se generalno odnos sa OCD-ima poboljšao nakon usvajanja LOD metodologije i na koji način?

Huskić: Odnos Općine Tešanj sa organizacijama civilnog društva bismo mogli ocijeniti uspješnim. Odnos se poboljšao kroz primje-

nu LOD metodologije jer učimo i razvijamo se zajedno. Naročito praćenjem realizacije projekata i monitoringom, stvara se nova slika uspješnog zajedničkog djelovanja. Udruženja slijede strategiju razvoja i ponosna su na doprinos ukupnom razvoju općine. Nastavili smo primjenu LOD metodologije od vremena učešća u projektu sa UNDP-om, tačnije od 2011. godine LOD metodologija živi u općini Tešanj. LOD metodologija kao uspješan mehanizam je postao stalno sredstvo rada, te je kroz određene analize napravljen i akcioni plan djelovanja kako bi se pojedini segmenti unaprijedili.

LOD Bilten: Smatrate li da bi se LOD metodologija trebala provoditi i na višim nivoima vlasti i zbog čega?

Huskić: Nemamo mnogo informacija o podršci viših nivoa vlasti za projekte i programe udruženja građana. I kada dobijemo tu informaciju često vidimo da se miješaju uloge i odgovornosti. Neka ministarstva finansiraju aktivnosti od značaja za mjesnu zajednicu ili jednu općinu, a gube iz vida nadležnost i nivo odgovornosti koju nose. Pored toga ne informišu lokalne zajednice o projektima koje su podržali na određenom području, pa se onda iste organizacije pojavljuju na više mjesta sa projektima ili provode aktivnosti koje nisu usklađene sa nekim zajedničkim ciljevima. Potrebna je svakako jasnija metodologija rada i saradnje sa udruženjima građana i fondacijama, koja bi imala i dodatne elemente za odgovore na pitanja poput ovih koje sam već pomenuo.

LOD Bilten: Šta biste izdvojili kao najveće prednosti LOD projekta?

Huskić: Saradnja na projektu LOD II i III je rezultirala sticanjem velikog iskustva u praktičnoj primjeni novih znanja i novog načina rada. Veliku prednost predstavlja i uključenost svih sudionika procesa, što je uz zajednički prolazak kroz cijeli proces (pripremu poziva, kontakte sa OCD-om, ocjenu projekata, monitoring, itd.) dalo poseban efekat na mogućnost dalje primjene novih znanja.

LOD Bilten: Veliki broj lokalnih zajednica u BiH nije imao priliku učestvovati u LOD projektu. Za kraj našeg kratkog razgovora, koje bi bile Vaše preporuke i poruke za druge jedinice lokalne samouprave?

Huskić: LOD projekat je za općinu Tešanj donio snažan alat za unapređenje jasnih i transparentnih mehanizama rada. Suština jesu nova znanja i novi načini rada, koji podižu ukupne kapacitete organa uprave. Riječ je o znanjima i iskustvima koja su potrebna svakoj općini, i koja ćemo prije ili kasnije u nekom obliku morati primjenjivati u svom radu. Ukupan razvoj i reforma javnog sektora, pristup EU od nas traže poboljšanja u mnogim područjima. U konkretnom slučaju već postoje gotova rješenja koja možemo koristiti. Ako općina želi da udruženja građana rade na realizaciji strategije razvoja, i ako općina želi da pomogne razvoj udruženja građana koja općini mogu biti partneri u razvoju zajednice, projektima Evropske unije i slično, onda je LOD projekat i LOD metodologija prava prilika za to.

INTERVJU SA MASSIMOM MINOM, ŠEFOM OPERACIJA ODJELJENJA ZA SOCIJALNI RAZVOJ, CIVILNO DRUŠTVO I PREKOGRANIČNU SARADNJU U DELEGACIJI EU U BIH

LOD Bilten: Vi ste već nekoliko godina šef operacija Odjeljenja za socijalni razvoj, civilno društvo i prekograničnu saradnju u Delegaciji Evropske unije (EU) u Bosni i Hercegovini (BiH) i upoznati ste sa stanjem civilnog društva u BiH. U čemu je snaga civilnog društva u BiH, po Vašem mišljenju, a koja područja je potrebno unaprijediti?

Mina: Postoji dosta OCD u BiH sa širokim poljem rada u kojima su uključeni građani koji su posvećeni poboljšanju socio-ekonomske i političke situacije u zemlji. Nažalost, kako smo i naveli u Izvještaju o Bosni i Hercegovini za 2015. godinu, ne postoje ni državna strategija za civilno društvo kao ni jedinstvena baza podataka nevladinih organizacija. Većina sredstava za finansiranje se dobija na netransparentan način, a pravni i finansijski okvir je potrebno poboljšati. Potrebno je također uspostaviti formalniju saradnju između svih nivoa vlasti i civilnog društva, ali to zahtijeva jačanje kapaciteta OCD-a kako bi mogli aktivno učestvovati u takvoj vrsti dijaloga. Zahvaljujući finansijskoj podršci EU-a postignut je određeni napredak u BiH na ovom području ali to još uvijek nije dovoljno. S druge strane, OCD trebaju pokazati svoju posvećenost i odgovornost u radu, jer ono što ih čini vjerodostojnim je njihova sposobnost da predstavljaju mišljenje različitih slojeva stanovništva.

LOD Bilten: BiH je podnijela prijavu za prijem u članstvo EU. Ovo je važan korak za BiH na njenom putu ka EU. Kakva je po Vama uloga civilnog društva u ovom procesu?

Mina: EU smatra da je doprinos civilnog društva u procesu integracije veoma važan. Kako je navedeno u Lisabonskom ugovoru, sudionička demokratija je osnovni demokratski princip EU-a i dijalog sa predstavnicima udruženja i civilnog društva je ključan. Institucije bi trebale voditi otvoren, transparentan i redovan dijalog sa predstavnicima NVO-a i civilnog društva kako bi se poboljšalo stvaranje politike i zakonodavstva zahvaljujući vrijednosti uvida koje može pružiti civilno društvo. Civilno društvo u BiH ima važnu ulogu u procesu integracije sa EU. Ono nadzire ovaj proces i učestvuje u diskusiji o reformskoj agendi sa EU i institucijama vlasti širom zemlje.

Mina: Pozitivni primjer funkcionalne lokalne vlasti koja efikasno i konstruktivno saraduje sa civilnim društvom može poslužiti kao model i inspiracija višim nivoima vlasti

LOD Bilten: Da li projekti slični LOD projektu, čija se četvrta faza upravo sprovodi, mogu ubrzati i podržati prijem BiH u EU?

Mina: Dobra saradnja između civilnog društva i institucija vlasti na svim nivoima kao i veće učešće OCD-a u demokratskim procesima doprinosi transparentnom donošenju odluka i pomaže BiH na njenom putu ka EU. Građani trebaju imati mogućnost da učestvuju u donošenju odluka i nadgledanju sprovođenja pravila i procedura i kao poje-

dinci i putem OCD-a. BiH treba uspostaviti institucionalni mehanizam saradnje sa civilnim društvom i poboljšati zakonodavni okvir kako bi stvorila poticajno okruženje za civilno društvo, naročito kroz transparentnu podjelu sredstava OCD-ima. Zato su projekti kao što je LOD, koji blisko saraduju sa građanima BiH na lokalnom nivou, od presudne važnosti u ovom kontekstu.

LOD Bilten: Recite nam Vaše mišljenje o LOD projektu i važnosti jačanja odnosa i saradnje između civilnog društva i vlasti.

Mina: Rezultati sprovođenja LOD projekta su veoma zadovoljavajući i drago nam je vidjeti da su mnoge općine i gradovi u BiH prepoznali korist i pokazali interes da učestvuju u projektu. LOD projekat također ima ključnu ulogu u promociji transparentne podjele sredstva civilnom društvu na lokalnom nivou. Takozvana LOD metodologija je alat koji pomaže da se sredstvima upravlja, da se raspodjeljuju i troše na transparentan način i u skladu sa stvarnim potrebama lokalne zajednice kako je i navedeno u lokalnim razvojnim planovima i strategijama. Zbog svega toga smo i finansirali četiri faze LOD projekta i s ponosom mogu reći da zahvaljujući pozitivnim rezultatima koje je LOD projekat postigao u BiH, razmatramo mogućnost kopiranja ovog projektnog modela u zemljama regiona.

LOD Bilten: Koliko je važno da se lokalne zajednice uključe u proces prijema u članstvo EU i kakav može biti njihov doprinos?

Mina: Iako su državne institucije vlasti zadužene za proces prijema u članstvo, znatan napredak se može ostvariti i na lokalnom nivou. Pozitivni primjer funkcionalne lokalne vlasti koja efikasno i konstruktivno saraduje sa civilnim društvom može poslužiti kao model i inspiracija višim nivoima vlasti da poboljšaju svoju efikasnost i sprovedu reforme koje EU zahtijeva, a u interesu kompletnog stanovništva. Stanovništvo lokalnih zajednica treba iskoristiti priliku i biti svjesno snage svog učešća u ovim procesima, trebaju se uključiti i dati doprinos u kreiranju i sprovođenju pravila i projekata za dobrobit svojih zajednica.

LOD PROJEKAT PREDSTAVLJEN NA REGIONALNOJ KONFERENCIJI O TRANSPARENTNOJ DODJELI JAVNIH SREDSTAVA

Jedinstven zaključak učesnika je da treba obezbijediti, odnosno jačati transparentno finansiranje OCD-a

Jahorina je od 29.03.-31.03.2016. godine bila domaćin regionalne konferencije „Transparentna dodjela javnih sredstava – EU dobre prakse i modeli“ koju su zajednički organizirali EU projekt tehničke pomoći organizacijama civilnog društva (TACSO) u BiH i TACSO Vesta - Resursni centar za NVO u Bosni i Hercegovini.

Konferencija je okupila više od 80 sudionika iz Albanije, Srbije, Crne Gore, Bivše Jugoslavenske Republike Makedonije, Kosova, Turske i Bosne i Hercegovine s ciljem uspostave zajedničke platforme za zapadni Balkan i Tursku koja će uskladiti prakse ovih zemalja s najboljim evropskim praksama u oblasti raspodjele javnih sredstava.

Uvodničar u konferenciju bio je Massimo Mina, šef operacija Odjeljenja za socijalni razvoj, civilno društvo i prekograničnu saradnju u Delegaciji EU u BiH, koji je naglasio da je civilno društvo jedan od temelja demokratije.

„Kako bi se omogućila participativna demokratija, vlasti, koje osiguravaju sredstva za organizacije civilnog društva, trebaju proces javnog finansiranja učiniti što transparentnijim. Na primjer, u Bosni i Hercegovini se godišnje izdvaja oko 60 miliona eura za organizacije koje su zakonski registrovane kao nevladine organizacije. Međutim, samo mali dio tih sredstava izdvaja se kroz transparentan proces“, kazao je Mina u svom obraćanju i dodao da je „Delegacija EU je prije skoro osam godina donijela odluku da će se baviti rješavanjem problema nedostatka transparentnosti u javnom finansiranju u BiH, a kao rezultat toga, zajedno sa UNDP-om je razvijen projekat pod nazivom Jačanje lokalne demokratije, odnosno LOD.“

„Glavni cilj LOD projekta je jačanje i produbljivanje postojećih odnosa između lokalnih vlasti i OCD-a kako bi se povećala učinkovitost i održivost neophodnih usluga koje pružaju građanima u lokalnim zajednicama“, istakao je Mina najavivši kako EU planira da replicira model koji je implementiran u BiH na regionalnom nivou.

Sa detaljima LOD projekta i LOD metodologije, koja podrazumijeva metodološki pristup za transparentnu raspodjelu javnih fondova namijenjenih OCD-ima, učesnike na konferenciji upoznao je Samir Omerefendić, rukovodilac LOD projekta.

„LOD metodologija je alat koji osigurava da se javnim sredstvima upravlja na transparentan način, da se ista raspodjeljuju

i implementiraju transparentno i konzistentno, te da daju učinkovit odgovor na stvarne lokalne potrebe koje su identifikovane u lokalnim razvojnim planovima i strategijama“, naglasio je Omerefendić i zaključio kako je primjena LOD metodologije u lokalnim zajednicama koje učestvuju u projektu doprinijela racionalnijem i efikasnijem trošenju sredstava i mnogo bolje saradnji između predstavnika vlasti i civilnog društva.

Na konferenciji su također predstavljena iskustva i ključni izazovi za unapređenje transparentnosti javnog finansiranja programa i projekata nevladinih organizacija i iz drugih zemalja s naglaskom na pronalaznje najboljeg modela primjenjivog na postojeće uslove u svakoj zemlji.

Jedinstven zaključak učesnika je da treba obezbijediti, odnosno jačati transparentno finansiranje OCD-a, kao i mehanizme za kvalitetan monitoring realizacije programa i projekata, odnosno trošenja sredstava iz javnih fondova s ciljem ostvarenja javnog interesa.

BH. DELEGACIJA ODUŠEVljena STUDIJSKOM POSJETOM REPUBLICI IRSKOJ

Cilj posjete je bio da se ključni donosioci odluka na lokalnom nivou upoznaju sa mogućnostima za unapređenje saradnje sa civilnim društvom

Nakon što su u oktobru prošle godine predstavnici partnerskih JLS, koje učestvuju u četvrtoj fazi LOD projekta, posjetili Republiku Irsku kako bi se upoznali sa dobrim EU praksama koje se odnose na saradnju između lokalnih vlasti i civilnog društva, u maju ove godine organizovana je još jedna slična posjeta. Ovaj put učesnici su bili načelnici i gradonačelnici partnerskih i pridruženih JLS, predstavnici Ministarstva pravde BiH, te Saveza općina i gradova FBiH i Saveza općina i gradova Republike Srpske.

Cilj ove posjete je bio da se ključni donosioci odluka na lokalnom nivou upoznaju sa mogućnostima za unapređenje saradnje sa civilnim društvom, iskustvima i naučnim lekcijama u povlačenju EU fondova i u konačnici sa irskim administrativnim sistemom, te tako ponesu sa sobom ideje i inicijative koje su prilagodljive za kontekst Bosne i Hercegovine.

Predstavnik iz naše zemlje najprije je ugostio Institut za javnu upravu (IPA), odnosno Irska razvojna agencija za upravljanje javnim sektorom, koja nudi širok spektar usluga poput obrazovanja, obuke i razvoja, istraživanja i izdavaštva.

Usluge IPA-e najčešće koriste predstavnici irske državne službe, ali zahvaljujući dobroj reputaciji svoje usluge pružaju i međunarodnim klijentima, među kojima su i predstavnici lokalnih jedinica iz BiH koje učestvuju u LOD projektu.

Tokom posjete, učesnici studijskog putovanja su imali priliku da posjete i Ured gradonačelnika Dablina te razgovaraju sa predstavnicima lokalne vlasti i podijele svoja iskustva u radu na lokalnom nivou.

Osim Dablina, delegacija iz BiH je posjetila okrug Monaghan, tačnije Peace Link, respektabilni sportski objekat, kojeg su lokalne vlasti u saradnji sa sektorom civilnog društva izgradile uz pomoć sredstava EU-a. U sklopu posjete gostovali su i kod načelnika Općine Carrickmacross gdje im je predstavljena nova struktura komisije za razvoj lokalne zajednice, a ujedno im je pružena mogućnost za razmjenu iskustava sa uposlenicima Općine.

Posljednjeg dana studijskog putovanja upriličena je posjeta Waterfordu gdje se nalazi Southern Regional Assembly, odnosno Regionalni savjet, koji vrši nadzor i upravlja regionalnim projektima koje sufinansira Evropski fond za regionalni razvoj (ERDF).

„Izuzetno sam zadovoljan što sam upoznao način rada irskih lokalnih uprava u projektima koje finansira EU, a koji su u vezi s povećanjem iskorisćenosti kapaciteta“, kazao je po završetku posjete Davor Vučanović, načelnik Opštine Kotor Varoš, te dodao: **„Organizacija je bila besprijekorna, obezbijedene su nam kvalitetne i korisne informacije, a program se zasnivao na stvarnom iskustvu i konkretnim primjerima saradnje između lokalnih vlasti u Republici Irskoj i civilnog društva. Prezentacije, posjete i sastanci su bili interaktivnog tipa s fokusom na primjere iz stvarnog života iz kojih se i najbolje uči. Na taj način smo mogli lako usvojiti znanja koja ćemo prenijeti po povratku u svoje lokalne zajednice.“**

Pozitivna iskustva iz Republike Irske ponio je i Nermin Ogrješević, načelnik Općine Cazin.

„Posjeta Republici Irskoj bila je posebna privilegija, jer upoznati jednu takvu zemlju i njenu lokalnu samoupravu iznutra svakako je od velikog značaja. Država koja ima izrazito centraliziran sistem u odnosu na BiH nudi nove informacije i nove tačke gledišta, a s obzirom na uspješnost u povlačenju sredstava iz fondova EU, nama u BiH ovo je primjer da se ustrajnim i temeljitim radom mogu postići rezultati koji u konačnici vode ka napretku ekonomije. Naravno, putovanje sa kolegama iz drugih lokalnih zajednica, druženje i međusobna razmjena iskustava o radu u našim lokalnim zajednicama takođe spadaju u benefite ovog putovanja“, riječi su načelnika Ogrješevića.

Zadovoljstvo viđenim i naučenim tokom posjete nije krila ni Vildana Smajlović, predstavnica Općine Novo Sarajevo.

„Za učesnike iz Općine Novo Sarajevo posjeta Republici Irskoj u potpunosti je ispunile svoj postavljeni cilj. Program posjete kreiran je na sadržajno kvalitetan način i kao takav pružio je odličan uvid u konkretne primjere dobre EU prakse, kako sa aspekta lokalnih vlasti, tako i civilnog društva kao njenog aktivnog partnera. Čitava posjeta djelovala je na nas motivirajuće budući da je na praktičan način pokazano kako lokalne zajednice mogu djelovati sinergijski i u partnerstvu sa OCD-om, te uspješno koristiti raspoložive EU IPA i druge fondove, što i nas u Općini Novo Sarajevo ohrabruje za jačanje zajedničkog djelovanja u realizaciji strateških ciljeva.“

HELEN CLARK, ADMINISTRATORICA UNDP-A, POSJETILA BIH

Clark se susrela i sa mladim poduzetnicima koji su predstavili svoje projekte i rješenja problema koja se odnose na zapošljavanje mladih i ekonomsku budućnost BiH

Helen Clark, administratorica UNDP-a, tokom svojih redovnih aktivnosti u maju je posjetila Bosnu i Hercegovinu. Jedan od povoda njene posjete našoj zemlji bila je promocija „Izveštaja o humanom razvoju za Zapadni Balkan“, koja je uz prisustvo Mirka Šarovića, ministra vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i Melvina Asina, šefa Kooperacija u Delegaciji Evropske unije u BiH, održana u Sarajevu.

„Ljudi moraju biti u centru svih napora za smanjenje rizika od katastrofa. Zajednice koje su izložene riziku i one koje su pogođene katastrofama mogu postati agenti promjene, i ne smiju se posmatrati samo kao moguće žrtve katastrofa. Ukoliko su ljudi osnaženi, naročito kroz ulaganja u njihove kapacitete, velika je mogućnost da će smanjiti sopstvenu izloženost rizicima“, rekla je administratorica UNDP-a u svom obraćanju.

Clark je kazala da se bosanskohercegovačka vlast tokom obnove objekata odlučila da

dama i međunarodnim partnerima, je radio na omogućavanju adekvatne zaštite 25 miliona ljudi u regionu.

Tokom posjete Helen Clark se susrela i sa mladim poduzetnicima iz BiH, koji su predstavili svoje projekte i rješenja pitanja koja se odnose na mir i pomirenje, te zapošljavanje mladih i ekonomsku budućnost BiH. Fokus razgovora je bio na omogućavanju većeg učešća mladih u procesima donošenja odluka i njihovog angažovanja u nacionalnim, regionalnim i globalnim procesima.

Administratoricu UNDP-a primio je i predsjedavajući Predsjedništva BiH Bakir Izetbegović, a tokom sastanka je konstatovano da je saradnja BiH i UNDP-a odlična, te da se ova UN organizacija pokazala kao vrijedan partner institucijama BiH u raznovrsnim programima društveno-ekonomskog razvoja.

Clark je tom prilikom istakla kako UNDP čvrsto podržava nastojanja bosanskohercegovačkih vlasti na sprovođenju Reformske agende 2015.-2018. godine, kao i put BiH ka punopravnom članstvu u EU.

DAN EVROPE OBILJEŽEN I U BOSNI I HERCEGOVINI

Dan Evrope i ove godine obilježen je u BiH, a za svečani prijem odabrana je sarajevska Vijećnica, koja je upravo 9. maja, prije dvije godine, ponovo otvorila svoja vrata nakon rekonstrukcije koja je finansirana sredstvima građana EU u iznosu od devet miliona eura.

Prijem su svečano otvorili šef Delegacije EU u BiH i specijalni predstavnik EU ambasador Lars-Gunnar Wigemark i predsjedavajući Predsjedništva BiH Bakir Izetbegović, i tom prilikom je poručeno da je, nakon mnogo godina zastoja, BiH ponovo vraćena na svoj evropski put.

„Deveti maj označava početak ere mira i prosperiteta u brojnim dijelovima evropskog kontinenta i stabilnost EU, koja traje više od polovine stoljeća, zasnovana je na temeljima zajedničke svrhe, jedinstva i solidarnosti između evropskih nacija“, izjavio je ambasador Wigemark, te dodao: „Mi smo vaš najvažniji partner i ostajemo u budućnosti jednako tako važan partner. Promjena je potrebna kako bi se ispunili odgovarajući standardi EU koji jesu zahtjevni i koji su potrebni, između ostalog, da bi ste dokazali da ste sposobni da provedete potrebne reforme.“

Osim prijema u Vijećnici, Dan Evrope je obilježen i svečanom ceremonijom postrojavanja vojnika EUFOR-a i Oružanih snaga BiH u Sarajevu.

Šumanova deklaracija – 9. maj 1950.

Godine 1950., pet godina nakon završetka Drugog svjetskog rata, evropske države su bile odlučne u nastojanju da spriječe ponovni rat. Zaključeno je da bi, udruživanjem proizvodnje ugljena i čelika, rat između historijskih protivnika Francuske i Njemačke postao, prema tekstu Deklaracije, „ne samo nezamisliv, nego i materijalno nemoguć“. Zahvaljujući Šumanovoj deklaraciji stvorena je Evropska zajednica za ugljen i čelik (EZUČ), što je bila prva u nizu nadnacionalnih evropskih institucija iz kojih je nastala današnja EU. Države osnivačice EZUČ-a bile su Francuska, Zapadna Njemačka, Italija, Holandija, Belgija i Luksemburg.

Dan Evrope se slavi svake godine 9. maja povodom godišnjice historijske Šumanove deklaracije koja je postavila osnovne temelje na kojima je izgrađena EU. To je i prilika da se slave dostignuća EU – trajni mir, ekonomska saradnja i kretanje bez granica.

FLASH VIJESTI

Domaljevac: Svečanost povodom završetka radova Centra za zdravo starenje

Krajem aprila u Domaljevcu je upriličena svečanost povodom završetka radova na novoizgrađenom Centru za zdravo starenje. Obilježavanju ovoga velikog događaja prisustvovali su predstavnici Općine Domaljevac-Šamac, UNDP-a, Udruge „Treća radost“ koja je bila nosilac projekta, te mnogobrojne druge zvanice.

Na prigodnoj svečanosti je istaknuto kako je izgradnja Centra samo početak realizacije jednog mnogo većeg projekta, a to je izgradnja Zdravstveno-rehabilitacijskog centra u Domaljevcu.

„Ovo je primjer dobre saradnje sa lokalnim zajednicama i humanitarnim organizacijama koje su prepoznale važnost ovakvih projekata za naše građane, posebno poslije katastrofalnih poplava iz 2014. godine“, rekao je Mladen Koturić, direktor Centra za društveni rad u Domaljevcu-Šamcu.

Dovršetakom radova na ovom kapitalnom projektu općina Domaljevac-Šamac dobiva ustanovu koja će na adekvatan način skrbiti o osobama treće životne dobi, te kroz organiziranje usluga dnevnog boravka, smještaja i drugih aktivnosti učiniti boravak u Centru ugodnijim i sadržajnijim.

Iako je Centar otvoren prošle godine, ukazala se potreba za proširenjem kapaciteta i dodatnom obukom njegovateljica, što je na kraju i realizovano kroz projekat koji je osmislila udruga „Treća radost“.

LOD projekat i ciljevi održivog razvoja

Na Samitu o održivom razvoju, koji se održao 25. septembra 2015. godine, države članice Ujedinjenih nacija usvojile su Program održivog razvoja do 2030. godine. Taj program sadrži i 17 ciljeva održivog razvoja koji bi trebali pomoći u iskorjenjivanju siromaštva, borbi protiv neravnopravnosti i nepravde i rješavanju pitanja klimatskih promjena do 2030. godine.

Ciljevi održivog razvoja, koji se nazivaju i globalnim ciljevima, predstavljaju nadgradnju milenijumskih razvojnih ciljeva (MDGs) koji obuhvataju veliki broj pitanja, uključujući borbu protiv siromaštva, gladi, bolesti, neravnopravnosti polova i obezbjeđivanje vode i sanitarnih uslova života. Ideja je da sa globalnim ciljevima bude dovršen zadatak iz milenijumskim ciljeva, pri čemu će se voditi računa o tome da ništa ne bude zanemareno.

UNDP je intenzivno uključen u sve procese razrade ciljeva održivog razvoja, a zanimljiva je činjenica da je realizacijom pojedinih projekata u okviru LOD projekta pružen do-

prinos u ostvarivanju nekih od ciljeva. Tako je LOD projekat na direktan način dao svoj prilog u ostvarenju uspostave rodne ravnopravnosti (cilj 5.) i obezbjeđenju dostojanstvenog rada i ekonomskog rasta (cilj 8.), te održivosti gradova i zajednica i partnerstvu do cilja (Ciljevi 11. i 17.).

Trening „Upravljanje projektnim ciklusom“ za OCD sa područja općine N. Sarajevo

Općina Novo Sarajevo je 24. i 25. marta ove godine organizirala obuku za organizacije civilnog društva (OCD) o temi „Upravljanje projektnim ciklusom“. Obuka je održana u Međunarodnom centru za djecu i omladinu Novo Sarajevo, a realizovana je kao podrška procesu provođenja javnih poziva za OCD za predaju prijedloga projekata, koje je Općina Novo Sarajevo objavila 17. marta 2016. godine.

Javni pozivi za predaju prijedloga projekata odnose se na oblasti obrazovanja, kulture, sporta, podrške mladima, podrške za djecu sa poteškoćama u razvoju i oblast zaštite okoliša, te oblast boračko – invalidske zaštite.

Cilj obuke bio je pružiti OCD-ovima osnovna znanja o upravljanju projektnim ciklusom kako bi mogle sa kvalitetno osmišljenim i napisanim projektnim prijedlozima aplicirati

ti na navedene javne pozive, ali i na pozive drugih, domaćih i međunarodnih donatora.

Osim obuke, Općina je organizirala i informativni sastanak u vezi sa javnim pozivima za predaju prijedloga projekata, odnosno „Otvoreni dan“ na kojem su potencijalni aplikanti imali priliku dobiti odgovore na pitanja u vezi sa nejasnoćama za apliciranje na javni poziv, te eventualna dodatna pojašnjenja.

Potražite više o LOD projektu

Ukoliko vas zanimaju dosadašnje aktivnosti u okviru LOD projekta, kao i buduće, planirane projektne aktivnosti posjetite web stranicu <http://www.ba.undp.org> ili nas potražite na Facebook stranici www.facebook.com/ProjekatLOD. Facebook stranica LOD projekta sadrži informacije o aktivnostima LOD IV projekta, partnerskih jedinica lokalne samouprave, implementiranim projektima, kao i opšte informacije o nevladinom sektoru i omladinskim organizacijama u BiH. Dovoljno je da kliknete "Sviđa mi se" (Like) i dobivat ćete vijesti o projektima i tekućim aktivnostima koje vas zanimaju. Možete nas pratiti i na Twitteru putem hashtaga #LOD4. Prethodna izdanja LOD biltena možete pronaći i preuzeti na internetskim stranicama www.ngo.ba i www.ba.undp.org.

www.ba.undp.org

www.facebook.com/ProjekatLOD